

(Concept) Notitie netwerksturing Toekomst landelijk gebied, landbouw én natuur

Aanleiding

In de door uw Staten vastgestelde Voorjaarsnota 2018 is aangegeven dat de Provincie initiatief zal nemen om samen met partijen te komen tot een agenda toekomst landelijk gebied. In uw Staten zijn ook moties aangenomen over de biodiversiteit en de bijenstrategie. Inmiddels is de minister van LNV gekomen met haar Landbouwvisie en hebben de gezamenlijke overheden (Rijk, Provincies, Gemeenten, Waterschappen) in het kader van het Interbestuurlijk Programma (IBP) afspraken gemaakt over de samenwerking op "Vitaal Platteland". Deze notitie netwerksturing schetst de opgave en de aanpak die ons college voor ogen staat.

Maatschappelijk vraagstuk

De Zeeuwse landbouw staat voor grote uitdagingen. De sector loopt steeds vaker tegen grenzen aan. Tekorten (en overschotten) aan zoet water, achteruitgang bodemvruchtbaarheid, de waterkwaliteit, achteruitgang biodiversiteit etc. zijn de (on)zichtbare bijkomstigheden van de verdergaande intensivering en schaalvergroting in de landbouw.

De toegenomen afhankelijkheid van verwerkende en toeleverende bedrijven, in het verleden gemaakte keuzes en regelgeving hebben de ruimte om te ondernemen voor de boer behoorlijk versmald. Eventuele schulden en bestaande contracten met leveranciers en banken maken dat doorgaan op het reeds ingeslagen pad van intensivering en schaalvergroting vaak de enige mogelijkheid lijkt.

De uitdaging is werk te maken van de transitie naar een meer volhoudbare duurzame landbouw in Zeeland. Enerzijds om zo een betere prijs te kunnen realiseren voor een (beter) product. Anderzijds door de natuurlijke omgeving weer meer als uitgangspunt te nemen in het productieproces om zo een kostenbesparing te kunnen realiseren binnen de bedrijfsvoering, maar bijvoorbeeld ook om beter te kunnen anticiperen op de verandering van het klimaat.

Sinds de jaren negentig wordt in Zeeland hard gewerkt aan de realisatie van het Natuurnetwerk Zeeland (NNZ) als onderdeel van het landelijke natuurnetwerk. Samen met het beheer van de Natura 2000 gebieden vormt de verdere ontwikkeling en het beheer van dit Natuurnetwerk de belangrijkste opgave waarmee invulling wordt gegeven aan het 'Natuurpact'. Uit een recente evaluatie van het Planbureau voor de leefomgeving komt naar voren dat met alleen het afronden van deze opgave niet wordt voorzien in de beoogde biodiversiteitsdoelstelling (het doelbereik voor landnatuur op basis van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR)).

Hoewel verdere afronding van de opgave, in combinatie met het realiseren van doelstellingen uit het (inter)nationale stikstofbeleid (PAS) en de Kaderrichtlijn Water, zeker bijdraagt in het vergroten van het doelbereik zal naar verwachting niet meer dan 65% van de Europese biodiversiteitsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden (PBL-rapportage).

Voor het realiseren van de resterende 35% ligt er een belangrijke opgave buiten de (beschermde) brongebieden (NNZ en N2000) in het agrarisch cultuurlandschap.

De uitdaging is niet alleen in te zetten op het verder afronden van het Natuurnetwerk Zeeland. Naast het realiseren van de taakstelling voor de resterende hectares zal ook nadrukkelijker samen met de landbouw gezocht worden naar nieuwe creatieve oplossingen die bijdragen aan het vergroten van het doelbereik voor landnatuur (VHR).

Wanneer over landbouw en natuur wordt gesproken wordt nog vaak gedacht in tegenstellingen. Met het formuleren van de ambitie om te komen tot een gezamenlijke uitvoeringsagenda is het tijd om over tegenstellingen heen te stappen en te focussen op een gezamenlijk belang: een sociaal-economisch gezonde én volhoudbare duurzame landbouw en versterking van de biodiversiteit.

Zowel voor de landbouw als voor de natuur is de veerkracht en gesteldheid van de natuurlijke omgeving daarbij van essentieel belang. Om deze voor beide sectoren te optimaliseren is het van belang om uit te gaan van de samenhang die in het natuurlijk systeem aanwezig is. Voor een eerste nadere uitwerking over hoe dit moet leiden tot een gemeenschappelijke Zeeuwse agenda wordt verwezen naar de notitie “Met boeren werken aan een oplossing”.

Gemeenschappelijk doel

De Provincie zet met organisaties, ondernemers, bewoners en medeoverheden in op verbetering van de biodiversiteit, een ‘volhoudbare’ duurzame toekomstgerichte landbouw en goede kwalitatief hoogwaardige voedselvoorziening in een aantrekkelijk landschap.

Hoe ziet het netwerk er uit

Door provinciale taken en de regierol voor natuur, landschap en landelijk gebied is er een uitgebreid bestaand netwerk. Bestuurlijk wordt samengewerkt in de Provinciale Commissie Groene Ruimte en is er regelmatig landbouwcontact. Voor een eerste bestuurlijke verkenning hebben we breed partijen gevraagd te participeren zowel vanuit de natuur als de landbouw, de ketenpartijen en de medeoverheden. In bijlage 1 is een overzicht van alle betrokken partijen opgenomen. Met deze partijen willen we trachten te komen tot een gemeenschappelijke Zeeuwse agenda en een gedeeld beeld over hoe deze agenda uit te voeren. De wijze waarop de samenwerking daarna daadwerkelijk vorm zal krijgen is nog onderwerp van nader overleg met partijen.

Rol Provincie

Sinds de decentralisatie Natuur en Landelijk Gebied is de provincie de overheidslaag die de regierol heeft voor natuur, landschap en landelijk gebied. De provincie dient verschillende natuurtaken uit te voeren. Met het vaststellen van de Natuurvisie en de nota Natuurwetgeving hebben uw Staten daar een scherp beeld voor geschetst en duidelijke kaders gesteld. Tegelijkertijd wordt verandering zelden uitsluitend gerealiseerd via kaders en wetgeving, is de provincie niet de ondernemer en niet de uitvoerder van het natuurbeheer. De uitdagingen en veranderingen waar we voor staan vragen om samenwerking tussen partijen, verbinding, kennis, ruimte voor experiment, enz. Naast het uitvoeren van de wettelijke taken wil de provincie initiator zijn en het proces van samenwerking bevorderen, verandering faciliteren en stimuleren, helpen knelpunten op te lossen, enz.

Instrumentarium

Vanwege de regierol die de provincie heeft voor natuur, landschap en landelijk gebied is er een uitgebreid (wettelijk) instrumentarium dat kan worden ingezet ten behoeve van de realisatie van de gemeenschappelijke agenda.

Het gaat daarbij om:

- Wettelijke taken en bevoegdheden (zie o.a. natuurwetgeving, omgevingsbeleid)
- Grond instrumentarium (kavelruilbureau, groundbank, pacht)
- Stimuleringsmaatregelen (subsidie, onderzoek, pilots en experimenten)
- Netwerkinstrumenten
- Expertise

Verwachting is dat voor de uitvoering van de gemeenschappelijke Zeeuwse agenda het volledige provinciale instrumentarium zal worden gehanteerd. De mate waarin is daarbij een nadere invulling en uitwerking gemeenschappelijke ambities, beschikbare middelen en gestelde kaders.

Proces en (beoogd) product

Het beoogde proces dient mede in overleg met netwerkpartners nog nader vorm gegeven te worden. In grote lijnen kunnen daarbij 3 fasen worden onderscheiden:

1. De initiatieffase (mei 2018 – september 2018)

In deze fase zijn verkennende gesprekken gevoerd met alle beoogde netwerkpartners om te komen tot een gedeelde analyse van de maatschappelijke opgave toekomst landelijk gebied.

Dit heeft onder meer geleid tot een viertal sporen die dienen als basis voor nadere uitwerking gemeenschappelijke Zeeuwse agenda

2. De agendafase (september 2018- eerste kwartaal 2019)
Met betrokken netwerkpartners wordt een nadere invulling/uitwerking gegeven van hoe nader uitwerking/invulling te geven aan de geschetste sporen tot een gemeenschappelijke Zeeuwse agenda voor het landelijk gebied. Daaraan willen we afspraken koppelen om tot samenwerking in de uitvoering van deze agenda te komen.
3. De uitvoeringsfase (tweede kwartaal 2019 en verder)
Uitvoering van de opgestelde agenda binnen de overeengekomen samenwerkingsvorm

Informatievoorziening naar PS

Met het samen met partijen komen tot een Zeeuwse agenda landelijk gebied, landbouw én natuur geven we uitvoering aan verschillende beleidsdoelen en kaders zoals door uw Staten zijn vastgesteld: de Economische Agenda, het Omgevingsplan 2018, de Natuurvisie, de Nota Natuurwetgeving. In Voorjaarsnota en Begroting worden de doelen en acties uit deze nota's eveneens weergegeven en zijn en worden door uw Staten ook de financiële kaders vastgesteld. De uitvoering van de verschillende acties uit genoemde nota's en de Begroting zullen we realiseren via deze opgave toekomst landelijk gebied. Verantwoording leggen we af op gebruikelijke wijze via de Jaarrekening, volgens de P&C-cyclus.

Verder zullen wij uw Staten informeren over de voortgang van de samenwerking met partijen en de totstandkoming van de gezamenlijke agenda. Dit doen wij op dit moment met een eerste informatiebrief en deze notitie netwerksturing. Het volgende moment hiervoor is het eerste kwartaal 2019, wanneer we naar verwachting samen met partijen de sporen van de uitvoeringsagenda nader hebben uitgewerkt. Op deze uitwerking van de agenda zullen we uw Staten input en instemming vragen.

Uitgangspunt is dat de uitvoeringsagenda zich afspeelt binnen de hiervoor genoemde door uw Staten gestelde kaders. Als er werkendeweg beleidsmatige discussiepunten ontstaan over doelen en kaders zullen wij u die afzonderlijk voorleggen. In ieder geval zal de gezamenlijke agenda, de hierbij gewenste kaderstelling en de uitvoering daarvan input vormen voor de Omgevingsvisie 2021. Deze Omgevingsvisie zal door uw Staten worden vastgesteld.

Genodigden en deelnemende partijen aan het BO van 19 september jl.

Naam	Organisatie
De heer A. van Hootegem	Biologische boeren
Mevrouw P. Smits van Oyen	Biologische boeren
De heer M.A. van 't Westeinde	Collectief Poldernatuur Zeeland
De heer W. Dieleman	Collectief Poldernatuur Zeeland
De heer C.A. Van Vugt	CZAV
De heer J. Klompe	CZAV
De heer C. van Oers	Delphy
De heer P. Blokker	DLV-advies
De heer A. Witkam	Gemeente Borsele
De heer G. Depauw	Gemeente Hulst
De heer P. Ploegaert	Gemeente Sluis
De heer F. Babijn	Gemeente Sluis
De heer P.W.J. Hoek	Gemeente Tholen
De heer A. Schot	Gemeente Veere
De heer C. Jacobusse	Het Zeeuwse Landschap directeur
De heer F. van Zijderveld	Natuurmonumenten
De heer K. van Rabenwaaij	Provincie Zeeland
De heer P. Broekhuis	Provincie Zeeland
De heer J. Strobbe	Provincie Zeeland
De heer W. Halfwerk	Provincie Zeeland
De heer T. Drijdijk	Rabobank
De heer A. van Disseldorp	Recron regiomanager
De heer P. de Koeijer	Rusthoeve
De heer A. van Hees	Staatsbosbeheer
De heer J. van der Velden	Stichting Landschapsbeheer Zeeland
Mevrouw M.J.P. de Feijter-De Feijter	Waterschap Scheldestromen DB
De heer L.A. Mangnus	Waterschap Scheldestromen DB
De heer M. Bartels	ZAJK
De heer De Bont	Zeeuws Particulier grondbezit
Mevrouw I. von Harras	ZMF
De heer R. Trompetter	ZMF
De heer K.J. de Koeijer	ZLTO Dagelijks Bestuur
De heer J. de Regt	ZLTO
De heer J. Baecke	ZLTO
De heer H.J.P. Ten Cate	ZLTO
De heer J. de Bat	Gedeputeerde van de Provincie Zeeland
Mevrouw C. Schönknecht	Gedeputeerde van de Provincie Zeeland
Mevrouw Hendrix	Ministerie van LNV